

PROFESSORILIITTO
PROFESSORSFÖRBUNDET
FINNISH UNION OF UNIVERSITY PROFESSORS

Helsinki 15.10.2019

Eduskunnan sivistysvaliokunta

Asia: Professoriliiton puheenjohtaja, professori Jouni Kivistö-Rahnasto sivistysvaliokunnan kuultavana valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2020–2023 (VNS 2/2019 vp)

Sivistysvaliokunta on pyytänyt Professoriliitolta (myöhemmin liitto) lausuntoa valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmaksi vuosille 2020–2023. Liitto lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Tutkimus kaipaa miljardiluokan lisäpanostusta.

Pääministerin johtaman Tutkimus- ja innovaationeuvoston (TIN) tavoitteena on nostaa Suomen TKI-rahoituksen BKT-osuus 4 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä. TKI-menojen osuus BKT:sta on valitettavasti laskenut merkittävästi viime vuosina (niiden osuus oli 3,64 % vuonna 2011 ja arvion mukaan 2,72 % vuonna 2020).

Professoriliiton mielestä on erinomaista, että yliopistojen perusrahoitusta nostetaan 40 miljoonalla eurolla vuodessa ja yliopistoindeksien jäädytys lakkaa vuoden 2020 alusta lukien. Liitto kuitenkin korostaa, että keskustelussa on hämärtyneet suomalaisen tutkimuksen rahoituksen karuus – kyse ei ole miljoonien vajeesta tai edes satojen miljoonien vajeesta. Pelkästään Ruotsin tutkimus- ja kehitysintensiivisyyden saavuttaminen edellyttää noin 1,5 miljardin euron lisäpanostuksia. Korkeakouluvisiossa yhteisesti sovitun tutkimus-, kehitys- ja innovaatio toiminnan 4 prosentin BKT-osuuden tavoite edellyttää noin 3 miljardin euron vuosittaisia julkisia ja yksityisiä lisäpanostuksia tutkimukseen ja kehittämiseen. Liitto korostaa, että Suomella on siis miljardiluokan haaste ja tavoite, jonka taakse on asettunut laaja parlamentaarinen joukko. Hallitukselta ja oppositiolta tarvitaan nyt konkreettisia käytännön toimia niiden rahoitusedellytysten kehittämiseksi, joilla Suomi nostetaan takaisin tieteen, tutkimuksen ja kehittämisen maailman kärkeen.

Jotta TKI-rahoituksen BKT-osuus voisi nousta 4 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä, rahoituksen määrän lisäksi tarvitaan merkittävä muutos rahoituksen laatuun. Yliopistojen lyhytaikaisen ja kilpailun rahoituksen osuutta on vähennettävä ja pitkäaikaisen ei-tulosperusteisen perusrahoituksen osuutta on nostettava, jotta tutkijoilla olisi mahdollisuuksia harjoittaa pitkäaikaista tutkimustoimintaa, tehdä yhteistyötä teollisuuden kanssa ja hankkia kansainvälistä rahoitusta. TKI-rahoituksen BKT-osuus ei nouse tavoitteeseen yliopistojen nykyisellä rahoitusmallilla.

Maan hallituksen panostukset yliopistoihin ja tutkimukseen ovat ristiriidassa koulutus- ja tiedepolitiikalle asetettujen tavoitteiden kanssa. Suomen tutkimus- ja kehittämismäärärahat vähenevät ensi vuonna tämän lausunnon liitteenä olevan Professoriliiton opetus- ja kulttuuriministeriöltä pyytämän taulukon mukaisesti, *liite 1*.

Selonteon mukaan Suomi varautuu isännöimään yhtä eurooppalaisen suurteholaskennan EuroHPC -yhteisyrityksen supertietokonetta. Kokonaiskustannuksiltaan noin 240 miljoonan euron hankkeesta Suomen rahoitusosuus on vuosina 2019–2026 enimmillään yhteensä 50 miljoonaa euroa. Tästä puolet rahoitetaan opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla siirtona Suomen Akatemian valtuuksista ja puolet työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalta. Liitto pitää hyvänä, että Suomeen tulee supertietokone, joka hyödyttää myös tieteen tekemistä. Näin merkittävään investointiin

PROFESSORILIITTO
PROFESSORSFÖRBUNDET
FINNISH UNION OF UNIVERSITY PROFESSORS

olisi pitänyt löytyä erillisrahoitus ilman, että Suomen Akatemian valtuuksia vähennetään kymmenillä miljoonilla euroilla.

Business Finlandin kokonaisrahoitus tutkimus- ja kehittämismäärärahojen osalta kasvaa noin 40 miljoonalla eurolla vuoteen 2019 verrattuna. Liitto muistuttaa, että viime hallituskauden alussa Business Finlandin innovaatorahoituksesta leikattiin 120 miljoonaa euroa. Valitettavasti rahoitusleikkaukset ovat näkyneet Business Finlandin toiminnassa muun muassa siten, että rahoituspäätökset ovat viivästyneet, instrumentteja on muutettu kesken haun ja merkittäviä hankkeita on jäänyt vaille rahoitusta. Liiton mielestä Business Finlandin kokonaisrahoituksen nostaminen on hyvä asia, mutta määrä ei ole riittävä.

Uusia opiskelijoita ei kouluteta talkoilla.

Korkeakoulutus ja tutkimus 2030 -visiossa on sitouduttu nostamaan korkeakoulutettujen osuus puoleen ikäluokasta. Opetus- ja kulttuuriministeriö on lähettänyt korkeakouluille ehdotuksensa uusista tutkintotavoitteista. Seuraavalla sopimuskaudella (2021 - 2024) tutkintoja tulisi valmistua keskimäärin 8 000 enemmän vuodessa kuin nyt. Kasvusta yli puolet kohdistuisi yliopistoihin. Näiden lukujen valossa lisätutkintoja tulee tuottaa yhden uuden yliopiston verran ja ilman erillisrahoitusta.

Tutkintotavoitteita ollaan nostamassa tuhansilla ilman lisärahaa. Hallitus valmistelee myös mittavaa jatkuvan oppimisen uudistusta, mutta sen rahoitus on vielä täysin auki. Tuhansien uusien opiskelijoiden koulutus ei hoidu talkoilla. Yliopistohenkilöstön määrä väheni isojen rahoitusleikkausten vuoksi vuosien 2013 - 2017 aikana yli 2 800 henkilöllä. Vuonna 1990 Suomessa oli yksi professori 61 opiskelijaa kohden ja vuonna 2017 suhdeluku oli heikentynyt 79 opiskelijaan per professori. Liitto muistuttaa, että kokoaikaisten professoreiden lukumäärä on yliopistoissa pienentynyt yhdeksänä vuotena peräkkäin. Marraskuusta 2009 syyskuuhun 2018 kokoaikaisten professoreiden lukumäärä on vähentynyt 429 professorilla (18 %) lukumäärän olleessa viime vuonna enää 1969.

Ajatus siitä, että yliopistoissa vain opetettaisiin enemmän, on mahdoton. Opetus- ja kulttuuriministeriön ehdotus tarkoittaisi, että yliopistojen työntekijät rahoittaisivat koulutuksen määrän nostamisen.

Samalla henkilöresursseja siirrettäisiin tutkimuksesta opetukseen, kun taas TKI-rahoituksen BKT-osuuden nostaminen 4 prosenttiin edellyttäisi henkilöresurssien siirtämistä pitkäaikaiseen perustutkimukseen.

Koulutusmäärien nosto yliopistoissa ikäluokkien pienentyessä on omiaan johtamaan tason laskuun, kun taas yliopistolain mukaan tavoitteena pitää olla korkea kansainvälinen taso.

Liitto korostaa, että koulutusmäärien nostoon tarvitaan joka tapauksessa riittävät resurssit. Uhkana on, että hallituksen lupaukset kääntyvät heikennyksiksi.

Liitto edellyttää, että 50 % korkeakoulutustavoite eli tutkintotavoitteiden nostaminen tuhansilla tulee toteuttaa koulutuksen korkea laatu säilyttäen ja täysimääräisesti resursoiden.

Professoriliitto-Professorsförbundet

Jouni Kivistö-Rahnasto
puheenjohtaja

Tarja Niemelä
toiminnanjohtaja

Keskeiset tutkimus- ja kehittämismäärärahat ja niiden kehitys, miljoonaa euroa¹⁾.

	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys	2019–2020 muutos	2019–2020 muutos, %
Yliopistot ²⁾	631	668	37	6
Ammattikorkeakoulut	68	72	4	6
Valtion tutkimuslaitokset	184	189	6	3
— josta VTT ³⁾	78	81	3	4
Tutkimusorganisaatioiden tutkimusmäärärahat, yhteensä	883	929	47	5
Suomen Akatemia	469	423	–47	–10
— josta strateginen tutkimus	56	55	–1	–2
Business Finland (ex-Tekesin osuus)	583	620	37	6
— josta t&k-rahoitus ⁴⁾	451	500	49	11
Rahoitusorganisaatiot yhteensä	1 052	1 043	–9	–1
Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta	11	11	0	–5
Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille erikoissairaanhoidollain mukaiseen tutkimustoimintaan	24	25	1	5
Keskeiset rahaerät, yhteensä	1 970	2 008	38	2
– vain t&k-rahoitus, yhteensä	1 838	1 888	50	3
– muu t&k-rahoituserät	153	–153	0	0
<i>Arvio valtion koko t&k-rahoituksesta</i>	<i>1 991</i>	<i>2 041</i>	<i>50</i>	<i>3</i>
Arvio valtion t&k-rahoitusintensiteetistä	0,82 %	0,82 %		

¹⁾ Metodologisista ja muista muutoksista johtuen vuosien 2019 ja 2020 t&k-rahoitusluvut eivät ole suoraan vertailukelpoisia aiempien vuosien tietojen kanssa.

²⁾ T&k-rahoituksen kehityksen vertailukelpoisuuden parantamiseksi yliopistojen valtionrahoitukseen ei ole laskettu mukaan arvonlisäverokompensaatiota. Tutkimukseen kohdentuva osuus kokonaisrahoituksesta on pidetty tässä laskelmassa vuoden 2020 osalta prosentuaalisesti samalla tasolla kuin edellisenä vuonna. Tämä parantaa eri vuosien tietojen verrattavuutta ja myös yhtenevyyttä Tilastokeskuksen t&k-budjettianalyysin tietoihin.

³⁾ VTT:n t&k-rahoitus on arvio, joka perustuu talousarvioesitystietojen ohella Tilastokeskuksen aineistoihin. Luku tarkentuu Tilastokeskuksen budjettianalyysissä helmikuussa 2020.

⁴⁾ Business Finlandin ex-Tekesiin kohdentuvasta rahoituksesta huomattava osuus kohdistuu muuhunkin kuin kansainväliset tilastokriteerit täyttävään t&k-toimintaan.